

FULLA ARTÍSTICA

D'ALT EMPORDÀ

FEBRER DE 1919

NÚMERO VX

Els secrets de l'art grec

S'HA dit que l'art no té pàtria. Però lo cert és que cada manifestació de l'art té la seva, i al judicar-la cal sempre, apart la valor de l'obra, no oblidar que s'ha produït dintre un ambient i damunt d'una terra que devia exercir sobre els homes que produïren les obres d'art una influència que harmonitzava les obres amb el paisatge i els homes amb les obres. I aquesta harmonia neixia de les condicions humanes i de les condicions naturals del país que produïa l'obra d'art; dels seus programes i de les seves realitzacions; dels mitjans constructius i dels seus procediments. L'estudi de totes aquestes condicions i circumstàncies porta davant del nostre pensament els secrets de cada art i els secrets de cada obra que judiquem.

Ja's comprendrà que un país com Grècia, dotat del favor d'un clima dolç i sec, favorable a l'execució i conservació de les obres belles, amb un aire meravellósament pur i transparent, que accentua la visualitat dels objectes, permetent apreciar-los en sos més petits detalls, forçosament l'artista tenia d'usar de tots aquells recursos que permetessin oferir davant l'ull de l'observador, la visió d'un treball perfecte que el predisposessin per a la contemplació de la bellesa de la seva obra.

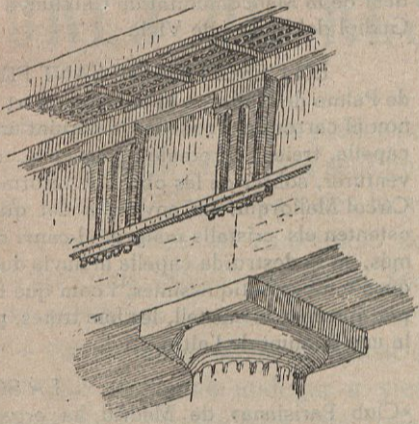

Fig. 1.—La construcció d'un temple grec en pedra explicada per una estructura primitiva en fusta

L'art de Grècia és fonamentalment cívic, és a dir, és un art que interessa a tots i a cada un dels ciutadans. Entre els grecs, la casa a penes si tingué importància, degut principalment a l'agradabilitat del clima que invita a viure a ple aire; per contrast, els edificis públics foren importants. Exemples ne són: els *stadis* per a les curses d'homes i els *hipòdroms* per a les de carros i cavalls; els *teatres* per a les representacions i els *odeons* per a les audicions musicals. La vida política necessitava *tribunes*, sales de deliberació; la vida social i econòmica tenia necessitat de *vòrtics*; i, en fi, a la vida intel·lectual li precisaven locals apropiats per a l'ensenyament, i per a la conservació de monuments de l'art i del pensament, com *museus* i *biblioteques*. Però de totes les manifestacions de l'art grec la més perfecta és la del temple, i d'ell ens ocuparem en el present número.

En el temple, està resumida tota la vida del poble grec. Fonamentalment, el temple era una sala en el centre de la qual es col·locava la imatge de la divinitat. Aquesta sala prenia el nom de *cella*. Davant d'aquesta hi havia altra dependència que s'anomenava *pronaos*. Més tard aparegué darrera la *cella* una cambra que era el *opistodomus*.

A mesura que la civilització fou més perfecta aparegué el temple rodejat de columnes formant una galeria porticada que donava la volta al temple, com pot veure's en la fig. 4 que representa el Temple de Teseu. Segons el nombre de columnes en les seves façanes principals, el temple és *caèstil*, si té en la façana principal sis columnes, i *octàstil* si en té vuit.

El temple grec pot ésser concebut com una traducció lliure en pedra del sistema primitiu que era de fusta. Les columnes foren primitivament troncs d'arbre sobre els quals s'hi apoiaven dues vigues i sobre aquestes altres vigues. Pot veure's la adaptació comparant els dos gravats de la fig. 1.ª, el de la dreta que representa l'estructura primitiva d'un temple en fusta, i el gravat de l'esquerra en el sistema ja definitiu en pedra.

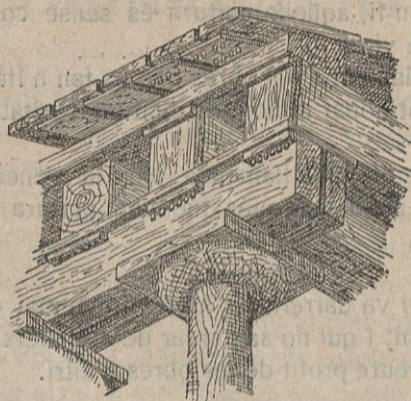

Fig. 2.—Correcció de l'aparent inflexió d'una horizontal per una convexitat compensatriu

inclinada del frontó que remata el temple repercuteixi sobre la verticalitat de les columnes fent-les semblar desplomades, la corretteixen inclinant els eixos de les columnes a mesura que s'acosten a l'angle, com es demostra en la fig. 3. Així mateix per a evitar l'estrangulament que a mitja altura presentaria un cilindre, o sigui el fust d'una columna, el dessimulen donant a la columna un xic de ventre, en la mida justa per a corretgir aquesta il·lusió. Aquesta correcció, exagerant-la, va donar lloc a què fos més accentuada en columnes del Renaixement i Barroc i encara es perpetua avui dia. Aquests són uns quants secrets de l'art grec, cada un dels quals inclou una lliçó d'estètica.

R. GIRALT CASADESÚS.

JULI ANTONIO I LA SEVA OBRA

HA mort a Madrid el gran escultor català Juli Antonio, quan acabava d'obtenir un dels més sorollosos triomfs a què pot aspirar un artista. El grup que exposà en el Saló dels Amics de les Arts de Madrid fou un èxit tan gran que es comparava amb els obtinguts per Rafael i Miquel Angel.

Nasqué Juli Antonio a Mora d'Ebro, d'on passà a Tarragona en la que residí els primers anys de la seva vida. D'allí passà una temporada a Barcelona, i finalment es traslladà a Madrid, on començà el seu nom a adquirir personalitat.

Juli Antonio és un artista essencialment mediterrani, enemic de tota adulteració artística tan apreciada per l'art oficial i allunyat també de tota exageració modernista. El seu art és de pura sensibilitat; res de complaure al públic, res de mostrar un afany de singularitzar-se. La seva escultura fou per damunt de tot filla de l'equilibri harmonitzat amb una impetuosa idealitat. Tota la grandesa estètica de l'art tenia en ell un ferm definidor. És Juli Antonio fonamentalment l'escultor del

«caràcter». Examinant totes les seves obres, meditant-les una per una, respiren sempre una emoció clàssica, que unes vegades sembla viure els últims períodes de l'escultura romana, altres la sensibilitat helènica, i també les subtils dels escultors florentins. Altres vegades l'expressió seriosa i solemne dels seus bustos sembla com si fessin sentir en el nostre esperit l'ànima d'aquella admirable escultura antiga que tan bé sintetitza l'ànima ibèrica i que és coneguda amb el nom de la «Dama d'Elx.»

I és que tota l'obra de Juli Antonio està alimentada d'ànima mediterrània, d'aquest mar que ha infantat tantes civilitzacions i que com a plàstica ha produït els tipus perfectes de bellesa.

Les obres principals del genial escultor que la mort acaba d'arrebassar apenes complerts els trenta anys, són: *La minera*, *L'home de la Manxa*, *Pastor de terres de Zamora*, *Vella Castella*, *Miner d'Almadén*, *La dona de la mantellina*, *Miner*, *Minera*, *El Novici*, *El bust a Saavedra* i *El monument dels herois de Tarragona*, i, finalment, el grup que per a una tomba exposà pocs dies abans de morir a Madrid i que fou la consagració definitiva del jove escultor català.

L'Espanya oficial, nodrida del faritzeisme de l'art, consagrà,—com sempre,—el gran escultor en l'hora de la seva mort, enviant una representació al seu enterrament.

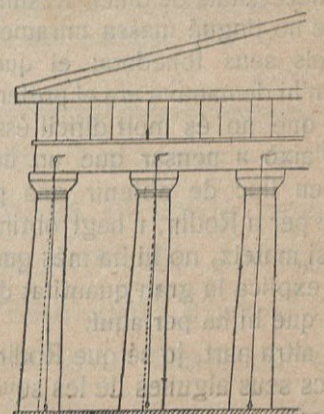

Fig. 3.—Inclinació de les columnes dels angles

Fig. 4.—Temple de Teseu

La qüestió Rodin

FA dies que la premsa francesa s'ocupa d'un escàndol nou. En quant va morir Rodin, va pujar tant el preu de les seves obres, que desseguida apareixeren en el mercat gran nombre d'obres falses. Mr. Benedete, conservador dels Museus de Luxemburg i de Rodin i testamentari del gran mestre, manifestà que era tan gran el número de persones que li mostraven obres que pretenien eren del Mestre, que començaren entrar-li sospites de la seva autenticitat i denuncià el fet a la justícia francesa que procedí ràpidament per a escatir la veritat. Són varis els detinguts; entre ells hi ha un artista de fama, a qui són atribuïdes moltes de les falsificacions.

La campanya començà desseguida contra el genial escultor, atribuint les seves obres a un auxiliar seu, a qui Rodin tenia en el seu taller, pagant-lo esplèndidament. Contra aquesta campanya s'alçaren els artistes francesos defensant la memòria de Rodin, manifestant que el gran nombre d'encàrrecs que tenia el gran escultor l'obligava a servir-se d'auxiliars, sense que aquests poguessin mai igualar el Mestre, com ho prova el fet de què ni vivint Rodin, ni després de mort, cap d'aquests hagi pogut fer surar el seu nom, prova clara de què era la intervenció de Rodin la que donava valor a les seves escultures, que si bé moltes vegades els seus ajudants ampliaven, ja cuidava sempre el Mestre d'acabar i de donar-li aquesta valor personal que té tota l'obra de Rodin.

Entre els que han defensat l'escultor es troba el famós artista Bartholomé, l'escultor Juli Desois que era un dels més grans amics de Rodin i qui ha dit: «Rodin treballava enormement, però en el final de la seva vida tingué la mania del col·leccionista i això li va arribar a crear grans necessitats de diner. Resultat d'això fou que no tingué massa mirament en escollir els seus fonedors; el que menys diners n'hi demanava era el preferit. Sabia demés que no és molt difícil ésser fonedor. D'això a pensar que un dels fonedors, en lloc de obtenir una prova en bronze per a Rodin, n'hagi obtingut altra per a si mateix, no hi ha més que un pas, i això explica la gran quantitat d'obres de Rodin que hi ha per aquí.

Per altra part, jo sé que Rodin entregà a amics seus algunes de les seves obres, però mai entregà el permís per a reproduir-les. Heu's-aquí una anècdota de

Rodin: Cert dia un marxant estigué en el seu taller a demanar-li un dels seus marbres per a exposar-lo. Rodin acceptà. Finit un cert temps, li retornaren el seu marbre. En arribar jo a sa casa en el mateix dia del retorn, vaig veure a Rodin que estava ratllant el marbre. Girant-se me digué: «Desois, vina a veure això».

En efecte, en un dels clots que tenia el marbre, hi trobarem un xic de terra blanca de la que s'usa per a modelar. S'havia fet un estampat sobre aquell marbre.

I així s'han anat explicant moltes reproduccions, i altres degudes a la poca escrupulositat dels fonedors que guardant els motllos ne feren més reproduccions sense autorització del Mestre. El major nombre de falsificacions porten la dedicatòria: «a mon ami le Docteur Monfoux...» que fou metge de Rodin i a qui apreciava extraordinàriament com un dels seus millors amics i a qui regalà bon nombre d'obres seves.

Sortosament, el nom de Rodin és prou gloriós, per a que els marxants d'art el puguin eclipsar.

Pensaments de Miquel Angel

L'Art i la Mort no van gaire bé juntes.

Els meus ulls no veuen pas les coses mortals. Si la meua ànima no hagués sigut creada a la imatge de Deu, ella es contentaria de la bellesa externa, que plau als ulls; però aquesta bellesa és falsa: per això la meua ànima s'eleva a la Bellesa universal.

Així com la calor no pot ésser separada del foc, també el meu judici no ho pot ésser de la bellesa eterna: per això exalta la font d'on ve i lo que més s'hi assembla.

La pintura m'apar tan millor com més s'assembla a l'escultura, i l'escultura tan més dolenta com més s'assembla a la pintura. La escultura és la parella lluminosa de la pintura i entre la una i l'altra hi ha la mateixa diferència que entre el sol i la lluna.

L'artista excel·lent no concep res que no pugui manifestar-se en el marbre, però sols pot fer-ne obra la mà que *obeeix* a la intel·ligència.

El que ha escrit que la pintura era més noble que l'escultura, si féu d'una faisó semblant les altres coses que ha fetes, la

meva serventa les hauria fetes millor que ell.

La ciència del dibuix és la font i l'essència de la pintura, de l'escultura, de l'arquitectura i de tota mena de representació; així que l'arrel de totes les ciències.

La sensualitat no és pas amor; és desig frenat que mata l'ànima.

La pintura és menys viril i menys pura que l'escultura, per la seva màgia il·lusòria que simula l'apariència de les coses i no crea més que fantasmes.

La pintura flamenca semblarà bella a les dones, sobretot a les velles o a les molt joves, als frares, a les religioses i alguns nobles que són sords a la veritable harmonia. Encara que aquella faci bon efecte a una certa gent, verament no hi ha raó, ni art, gens de proporció gens de simetria, cap cura en escollir, cap grandesa. En fi, aquella pintura és sense cos i sense vigor.

Solament a les obres que es fan a Itàlia es pot donar el nom de pintura veritable.

La pintura flamenca plauria generalment als devots més que cap pintura de Itàlia.

Qui va darrera els altres no va mai endavant; i qui no sap crear de si mateix no pot treure profit de les obres d'altri.

Res ens apropa tant a Deu com l'esforç per a produir una obra perfecta, car Deu és la perfecció.

Trad. de L'Escorniflaire

NOVES

EL MONUMENT A MONTURIOL és completat amb els dos gerros que hi mancaven i que ara hi han estat instal·lats. A les dues faroles monumentals les hi seran col·locades dues llànties més, la construcció de les quals s'està actualment acabant.

Els desvetllaments i entusiasmes del Comitè del Monument a Monturiol s'han vist coronats pel més gran èxit i a ells tot Figueres deurà restar-los-hi eternament agraïts

L'EXPOSICIÓ D'ART ESPANYOL A PARÍS que va acordar-se celebrar després de la de l'Art francès a Madrid, sembla que està ja definitivament acordada que es celebri el proper Abril i en el Petit Palais. Contribuirà a dita exposició el Rei d'Espanya, els Museus, corporacions i molts particulars.

Hi haurà una sala dedicada tota ella a Goya. D'artistes catalans hi haurà «La vicaria» de Fortuny, i obres de Rusiñol, Llimona, Raurich, Anglada, i altres que encara no s'han precisat.

A VENÈCIA, després de la celebració de l'Exposició de pintura espanyola a París, ne tindrà lloc altra d'intercanvi amb Itàlia. Almenys així és el propòsit de l'actual Director general de Belles-Arts.

LA BIBLIOTECA DEL GRAN escultor Jules Claretie un cop acabades les hostilitats s'ha tornat a posar en venda a París, Hotel Drouot. Com de costum, hi han acudit molts aficionats. Una de les últimes vendes comprenia llibres il·lustrats de contemporanis, entre els quals n'hi havia de gran interès. Citem un excel·lent dibuix de M. Patern Berrichou, representant Verlaine sobre el llit de mort.

M. EMMANUEL BROUSSE Diputat català pels Pirineus Orientals va proposar que és remerciés en nom del govern francès l'oferiment fet per la Mancomunitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona de reconstruir un poble francès.

EL MUSEU DEL LOUVRE que fou tancat quan començà la guerra, fa pocs dies que part d'ell ha sigut obert al públic. I els curiosos s'han trobat amb la sorpresa de noves instal·lacions.

Com sigui que durant la guerra s'han seguit fent adquisicions i hi han hagut llegats, tot s'ha exposat en la sala Lacaze.

La famosa Venus de Milo que en començar la guerra fou traslladada a Tolosa, torna a trobar-se exposada en el mateix lloc d'abans.

A tres mil ascendeix el nombre de pintures que foren tretes dels seus marcs i que per tornar-les a tenir degudament instal·lades es suposa que es tardarà encara mig any.

A XÀTIVA un grup d'amants dels tresors artístics històrics de l'antiga Sétabis, han creat un Museu local de Belles-Arts. El Museu s'ha instal·lat provisionalment en el típic edifici dit l'Almudia, construït en 1548 i que és un bellíssim model d'arquitectura del Renaixement.

L'HISTÒRIC CASTELL de Sant Vicens de la Barquesa de la província de Santander que es trobava actualment en estat ruïnós, l'ha adquirit l'acabat miner i navier de Astúries Don Victor Felgueroso, qui s'ha compromès a restaurar-lo sense que perdi res del seu caràcter antic.

EN LES EXCAVACIONS de les esglésies romàniques de Terrassa s'ha descobert un fragment de paviment que es suposa devia pertànyer a la primitiva basílica romana. Estigueren a visitar dites excavacions el president de la Mancomunitat de Catalunya i Mossèn Gudiol del Museu de Vich.

EN L'ESGLÉSIA DE SANT FRANCESC de Palma de Mallorca hi ha estat obert un portal nou al carrer del Troncoso destruint una bonica capella, treient el retaule i posant-hi un cancell venturer, sobrer de les obres de reforma fetes al Círcol Mallorquí, els envidrats del qual encara ostenten els cristalls malgrat el canvi de lloc. A més, en la destruïda capella hi havia dues artístiques tombes antiquíssimes, i com que feien nosa per aprofitar el cancell, les han tretes, posant-les la una damunt de l'altra.

LA SOCIETAT «Club Parisiana» de Madrid ha organitzat un Concurs d'escultura, designant un sol premi de 1000 pessetes per a la millor figura de «tipus regional de dona espanyola». El terme d'entrega començarà el 15 de Març i acabarà el 20 del mateix. El fall es farà públic el dia 25 de Març.

EN HONOR DE JULI ANTONIO els seus amics i admiradors projecten construir en el Museu del Prado de Madrid, en el tros comprès entre la Plaça de Neptú i l'estàtua de Velázquez, un monument a la memòria del gran escultor català. El bust serà executat pel seu amic i deixeble Llorenç Salazar. Els materials seran la pedra negra per al pedestal i el bronze banyat d'or per al bust.

Oberta la subscripció, poden contribuir-hi tots els admiradors de Juli Antonio enviant els donatius a la redacció de la Revista «Espanya» a nom d'En Lluís Bagaria.

També s'ha acordat col·locar una làpida commemorativa en la casa on nasqué a Mora d'Ebro, i finalment en els salons del Teatre Reial de Madrid es realitzarà una exposició general de les obres de Juli Antonio.

MARGARIDA NELKEN, la notable escriptora d'art, publica en el periòdic «El Figaro» del dia 27 Febrer un article sobre l'Art Català.